5-a Jaro. N-o 240 APERAS SEMAJNE 9. Majo 1929

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e
Gvidanto: E. Lanti

SIDEJO de Plenum-Komitato de SAT
23, rue Boyer, Paris-20e

ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27
Administranto: R. Lerchner

LA POTENCO DE L'MISTIKISMO

HEREZULINO KAJ SANKTULINO

La historio de Johanino d' Ark[1] ne estas la unua kaj ne la lasta ekzemplo en la mondhistorio, ke por utili al sia influo kaj sia potenco ruzaj personoj eluzas simplan, ordinaran homon kiel instrumenton, instigante ĝin por agoj kaj famigante ĝin tra la daŭro de jarcentoj. Ni bezonas por trovi ekzemplojn reiri nur al pasinto pli malproksima kaj tial pli nebula de l' homara historio (legendo de Jesuo). Sed la historio de Johanino d' Ark estas precipe karakteriza kaj — ĉar nur 500 jaroj pasis — iom pli konata, la kronikaj raportoj iom pli fidindaj, la mistika nebulo ne tute tiom larĝa kaj dika kiom ĉe la legendoj kaj mitoj de l' antikva kaj praantikva tempoj.

Malgraŭ tio estas farita multo por nebuligi la originon de l' ekapero kaj agado de Johanino d' Ark; kvankam ekzistas diversaj historiaj studoj pri ŝia vivo kaj agoj, mistero ĉirkaŭvolvas ŝian eston. Multo konserviĝis el tiu mezepoka periodo, en kiu jam ekzistis kanonoj kaj plumbokugloj, sed ne unu sola aŭtentika bildo pri Johanino d' Ark. La mistiko ja povas prosperi kaj efiki nur, se ne ekzistas realoj, dokumentoj kaj faktoj, kiuj disbatas ĉiun nebulon kaj aŭreolon; la mistikuloj zorge malaperigis ĉiujn atestojn kaj bildojn kaj lasis al la kreema fantazio de artistoj ardantaj pro entuziasmo, produkti imagajn bildojn pri ŝi.

Fakto estas, ke ne nur pentristoj kaj skulptistoj, sed ankaŭ multaj poetoj kaj verkistoj estis logataj de la mirakla historio de l' juna heroino en armaĵo. Ili okupis sin ameme pri ŝia figuro kaj dediĉis al ŝia memoro pli malpli romantikajn verkojn. Ne nur la franca patriotismo, ekfloranta en pli malfruaj epokoj, trovis nutraĵon, farante el ŝi nacian sanktulinon; ankaŭ alilandaj famuloj kiel ekz. Frederiko Ŝiler, Bernard Ŝo (Shaw) k. a. raviĝis pri la temo kaj inspiriĝis al kreo de klasikaj verkoj.

Hodiaŭ en Francio ne nur la Eklezio reklamas ŝin kiel sanktulinon oficialan, sed ankaŭ la "franca nacio" vidas en ŝi la savintinon kontraŭ fremdaj invadintoj, la liberigintinon el fremda jugo.

Unua bildo konata de Johanino d' Ark

Kaj en la nuna momento oni festas en urboj, vilaĝoj kaj vilaĝetoj 500-jaran jubileon, la 8-an de majo 1429 — la batalon ĉirkaŭ Orlean (fr.: Orléans), en kiu "glore venkis la Virgulino super la anglaj armeoj". (Oni festas tiun venkon, kvankam la britoj hodiaŭ estas la kunliganoj de Francio kaj la germanoj estas la tradiciaj malamikoj).

Sed kio estas la vero pri sieĝo kaj liberigo de Orlean, pri tiu mirinda venko de la "heroa virgulino" super la harditaj, nevenkeblaj anglaj soldataroj? Laŭ la historiaj dokumentoj la Orleananoj, la sieĝatoj, estis multe pli nombraj ol la angloj, la sieĝantoj. Oni eĉ notas pri proporcio de 1 : 10. La Orleananoj dum la tuta tempo de l' sieĝado povis enkonduki vivrimedojn per la rivero en la urbo, tiom neperfekta estis la sieĝa ringo. Antaŭ ol Johanino d' Ark alvenis Orleanon, la pozicio de l' tiea urbanaro tute ne estis malbona kaj malesperiga. La urbanaro faris oftajn sukcesajn elirojn kaj atakojn al la angla tendaro. Kiam Johanino alvenis, ŝi estis akompanata de armeo bone ekipita konsistanta el freŝaj, nebatalintaj trupoj. Tiel ŝia grandioza venko de l' 8. majo, la "mirakla povo de l' disendita Virgulino" klariĝas tre nature kaj sen iaj Ĉielaj intervenoj. Laŭ la fortorilatoj kaj la objektivaj kondiĉoj la Orleananoj kun la Virgulino necese devis venki... Ni tamen konstatu la realan forton, kiun havas la ideo, la nura imago: post bona antaŭa propagando kaj agitado la animstato de l' Orleananoj estis tiom agordita en la momento de ŝia alveno, ke la loĝantoj kredis senkondiĉe je la mirakla povo de l' junulino, kaj certe tiu kredo ne ludis malgrandan rolon en la batalo mem, firmigante la kuraĝon kaj batalpovon de l' batalantoj...

Sed vere Johanino d' Ark estis iom naiva simplulino, kredulino, instrumento en la manoj de iu pli alta potenco, kiu direktis ŝiajn agojn el la mallumo, — ne "misteraj voĉoj", kiel kredis la popolo, nek "diablo", kiel opiniis la angloj, sed — ĉu pastroj, ĉu monaĥoj, ĉu nobeloj, kiuj havis intereson, ke ĉesu tiu tricentjara milito, dum kies daŭro la angloj sukcesis okupi grandan parton de l' nuna Francio.

Montriĝis en tiu tempo multaj klasaj kaj kastaj diferencoj inter la popolo. Eklezianoj intrigis kontraŭ nobeloj; ĉi lastaj frontis kontraŭ la Eklezio, sed

[1] France: Jeanne d' Ark; ankaŭ nomata la Virgulino de Orlean.

ankaŭ kontraŭ la vekiĝanta burĝaro, la nova klaso. Tiel certe estis lertega ago de la nekonataj sugestintoj, ke ili elektis kiel sian instrumenton simplan vilaĝan knabinon el la klaso de l' larĝaj amasoj, — kaj vole nevole ludante sian rolon Johanino tiel devis perfidi iel sian propran klason: ŝi plenumis la dezirojn de l' "Voĉoj", kaj volonte ja la ŝanceliĝanta nobelaro, la reĝo, subrangiĝis sub la simplulinon, por refortigi sin je ŝia "mirakla povo".

Tiuj "Voĉoj" enhavas la tutan "misteron" kaj la tutan kaŝan trompon de tiu kasto, kiu uzis Johaninon kiel ilon. Laŭ medicina juĝo konstruita laŭ la eldiroj kaj konstatoj protokolitaj en la juĝproceso kontraŭ Johanino, kiu finiĝis per ŝia brulmortigo — ŝi estis histeriulino, suferanta je unuflankaj halucinacioj de aŭdo kaj vido. Ŝia malsano estis la rimedo por ebligi ŝiajn "miraklojn" k donis en la proceso aliflanke motivon por deklari ŝin "sorĉistino" kaj herezulino. Naŭzan rolon ludis en tiu afero la Eklezio, kiu faligis ŝin kiel abomenindan eksreligiulinon, por poste glorigi ŝin kaj nomi Sanktulino!

Vitrajo de preĝejo en Besŭtor (Bayswater), Anglio. La "sanktulino" Johanino; maldekstre oni rimarku A. Frans (France) k B. Ŝo (Shaw).

Sed ŝia histerieco ne estis pasiva, ŝi apartenis al tiu speco de superaj nervmalsanuloj, ĉe kiuj la malsano estas ligita kun eksterordinara volforto, kaj tio klarigas ŝian agemon. Certe tiuj personoj, kiuj observis la 13-jaran kaj poste la pli aĝan junulinon kaj decidis ŝin uzi kiel instrumenton (komencante de la vilaĝa pastro en Domremi, ŝia naskiĝloko), estis bonaj psikologoj kaj konstruis sian planon ne en aeron. Ilia eksperimento brile sukcesis. "Inspirita" la juna simplulino, la malsana, de halucinacioj turmentata knabino, ekagis: Ŝiaj "Voĉoj" — ne tiuj de la sankta Margareto kaj de la sankta Katerino (kiuj el la sanktuloj parolis plej ofte al ŝi, laŭ ŝia imago) — sed tiuj de realaj potencoj, politikaj faktoroj — puŝis ŝin en la batalon. Ŝi plenumis akurate sian rolon, venko sekvis venkon, ĝis la malfeliĉulino falis en manojn de l' malamikoj, kaj — forlasite de l' iniciatintoj, akuzite kiel herezulino de l' Eklezio, malamite de l' angloj kiel sorĉistino (ĉar ŝi venkis iliajn "nevenkeblajn" trupojn), ŝi devis morti kruelan morton.

En la vizaĝo de l' neevitebla morto ŝi mem perdis la kredon je sia Ĉiela misio, kaj Anatol Frans citas laŭ kronikisto de l' tiama epoko maldolĉan eldiron, kiun ŝi faris al demandanta juĝ-esploristo, kiu devigis ŝin paroli pri "anĝelo, kiu aperis al ŝi kaj alportis la kronon". Ŝi diris, ke neniam ekzistis alia krono ol la krono promesita de ŝi al ŝia reĝo kaj ke la anĝelo estis... ŝi! La trompita instrumento evidente ekkoleris, konstatante la hipokritecon, kaj al episkopo de Bove (fr.: Beauvais) ŝi ĵetis en la vizaĝon, kiam li vizitis ŝin en malliberejo: "Mi mortas pro vi!"

Ŝi ne estis tiom malsana, ke ŝi entuziasmiĝis pri glormorto; ŝi volis vivi plue, kaj kiam ŝi aŭdis la verdikton unu tagon antaŭ la brulmortigo, ŝi elkriis emociajn, pasiajn vortojn, kiuj malaperigas en abismon la tutan mistikon tekstitan ĉirkaŭ ŝi de la samaj krimuloj, kiuj ekspluatis ŝian malsanstaton: Johanino d' Ark ne estis Herezulino, nek Sanktulino, sed nur malfeliĉa homo oferita al la interesoj de la Eklezio, de la reĝo, de la klaso, kiu havis intereson forpeli la anglojn el Francio. N. B.

LIBERIĜO EL LA MISTIKISMO

MEMOROJ

Estas en Katalunio (Hispanio) malgranda urbo nomata Balaguer (elparolu: Balager'), kie mi naskiĝis en la jaro 1909. Dum mia infaneco miaj religiemaj gepatroj lernigis min en lernejo, kie ĉiuj instruistoj estis pastroj. Tie oni instruis al mi kredi dion pli ol alion. Post kelka tempo la pastroj sukcesis, ke miaj gepatroj studigu min la pastran karieron, kaj kiam mi estis 9-jara, kun granda urbpastrara ĝojo mi iris tiucele al episkopeja urbo.

Kiam mi eksupreniris aŭtobuson kondukontan min al tiu urbo, mia ĝojo estis nepriskribebla. En mia cerbo aperis kaj reaperis dignoplena episkopa vizaĝo ĉirkaŭita de malriĉuloj, al kiuj milfoje li bonigis vivtagojn. Mi imagis lin kvazaŭ novan Kriston vivantan sur tero kaj bonfarantan al ĉiuj.

Male je miaj pensoj, kiam mi alvenis tien, mi trovis nur viron ludanta episkopan rolon, enspezante pro tio grandegajn monatajn sumojn kaj surmetante bonajn kaj karajn vestaĵojn, dum multaj homoj ne povis sufiĉe manĝi. Mi iris tien, kredante trovi fratecon, kaj tion mi eĉ ne trovis inter ili. Mi aŭdis ĉiujn parolantaj pri amo kaj kunhelpo, sed mi trovis neniun agante tiel. Mi vidis ilin rideti al riĉuloj, ne eĉ ĵetante rigardon al malriĉuloj. Dum ili promesis la ĉielon al malriĉuloj, riĉe ili vivis sur la tero.

Se oni demandis ilin: Ĉu dio ĉionpova, ĉion scianta, nia ĉie estanta amema kaj kompatema patro, ne povus, se li volus, plibonigi eĉ nur iomete la malriĉulajn vivkondiĉojn? Ĉu li ne volas aŭ ne povas? La pastraro respondis: Dio suferigas nin dum la vivo, por poste malfermi al ni la ĉielajn pordojn.

Ni sciu do: nia plej bona patro ne volas, ke ni estu tute feliĉaj. Se ni deziras atingi la ĉielon, ni devas atendi nian morton, suferante senĉese; ni devas esti ekspluatataj dum la tuta vivo ne eĉ pensante liberigi nin, ĉar tia pensado estas nepre malpermesata de dio.

Se oni demandis: Kial dio ne sin prezentas al ni? La pastroj respondis: Li sin prezentas per siaj agoj. Tio ja estas granda peko! Ĉu tio ne estas samkiel diri, ke dio estas la plej granda krimulo el ĉiuj krimuloj? Kiu patro, povante tion eviti, lasus siajn filojn morti pro malsato, pro malvarmo aŭ devigus ilin mortigi unu la alian per militoj?

Tiaj pensoj kaj aliaj komprenigis al mi, ke dio estas nenio kaj iĝinte tute ateisto mi forlasis, kiam mi estis 14-jara, tiun pastran studejon, por serĉi miajn kamaradojn inter tiuj kondamnotoj al ĉiama infero.

Antaŭ kvar monatoj mi eksciis pri ekzisto de esperanto kaj lernanto ĝin entuziasmege mi aliĝis al SAT-aj vicoj, riskante trankvile ke post morto dio bruligu min en la ĉiama infera fajro laŭ pastrara diro pro nekredo.

SAT-ano 13697 (Hispanio).

DE BAPTISMO AL ATEISMO!

Pli ol sep jarojn mi apartenis religian societon baptistan kaj dum tiu tempo estis profunde kristano kredanta. Malgraŭ tio, ke mi lernis en sovetlernejo, mi ne lasis la religian konvinkon, sed penis pacigi ĝin kun la scienco.

Kiam mi troviĝis en la societo la unuajn du jarojn, atentis pri mi la gvidantoj de la societo, kaj dank' al tio mi estis sendata al Leningrado por ricevi biblian kleriĝon, ke mi estu inda ilia posteulo.

Tri jarojn mi loĝis en Leningrado, kie mi laboris en la urbo mem kaj en vilaĝoj, predikante la religion. Dum tri jaroj mi eksciis multon pri tio, kion ne scias ordinaraj membroj de la baptistaj societoj. Kompreneble, mi ne parolas pri scio de bibliaj "veroj", sed pri sekreta vivo de la baptistoj, precipe de gvidantoj-predikistoj. Tiam en mi komenciĝis unuaj duboj koncerne eblecon de plibonigo de persona kaj socia vivo helpe de l' Evangelio. Krom tio, legante gazetojn kaj literaturon, vole nevole entiriĝante en vivon socian, mi malklare ekkonsciis, ke ne la baptistoj havas la veron de l' vivo, sed homoj batalantaj pro revolucio kaj forigo de sociaj maljustoj.

Tamen en tiu tempo mi ne povis disiĝi de l' religio. Tro fortikaj estis la katenoj, en kiuj mi ligiĝis. Eĉ estante en Ruĝa armeo, dank' al miaj religiaj opinioj mi rifuzis pluan servon en ĝi, konfesante, ke milito kaj pretigo al ĝi estas granda peko kontraŭ dio. Poste, aperinte en malliberejo, mi denove komencis kontroli mian vivon de l' lastaj 7 jaroj kaj konkludis neeviteble, ke religio, kia ajn, neniel kaj neniam povos savi la homaron de sociaj neveroj. Tion ĉi povas kaj devas fari nur proleta revo-

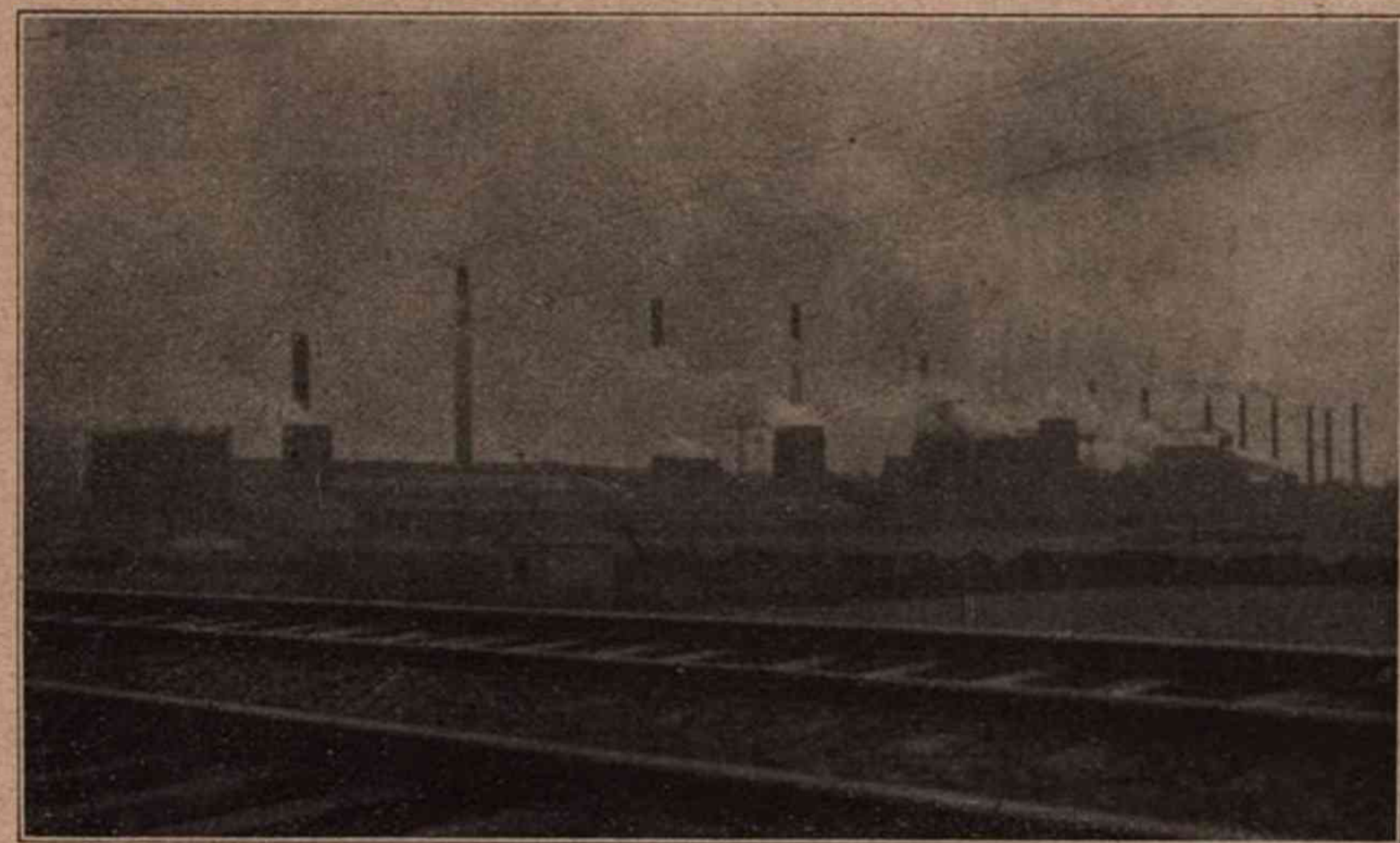
PRI LA MEZGERMANIA INDUSTRIREGIONO

Gek-doj! Ĉi tiuj linioj al vi rakontu pri aparte interesa regiono kaj veku en vi la deziron reale kun ĝi konatiĝi, okaze de la postkongresa ekskurso en aŭgusto 1929. — Iam oni vidis nur vastan, tre fruktedonan, pro ĝia bonega nigrater-tavolo, kamparon, kun pacaj vilaĝoj en ĝi, — kaj pace la kamparanoj plugis sian teron. Sed nun la mezgermania industri-regiono pli kaj pli malvolviĝas al tutgermania, eĉ eŭropa mastruma centro unuagrada. Precipe dum daŭro de la milito kaj komence de la stabiliga periodo (1924—1927) la mezgermania mastruma regiono situanta ĉirkaŭ la urbo H a l l e, ekvidis gigantan prosperadon. La bazon por tiu ĉi evoluado formas la abundo de brunkarbo en Mezgermanio.

En kiun ajn direkton de Halle ni entreprenu promenadon, ĉie ni vidas la brunkarb-minejojn. Norde ĉirkaŭ B i t t e r f e l d estas la karbminejoj, liverantaj karbojn al la elektraj fabrikoj en Golpa (ĝi provizas Berlinon per elektra energio) kaj Muldenŝtajn (Muldenstein). Sude estas la granda Verŝen-Vajsenfelsa (germ.: Werschen-Weissenfelser) brunkarba distrikto kaj sudokcidente la Gajselvalo laste ekekspluatata, sur kies nigra tero staras la Lojna-fabrikego[1] kaj la elektra grandfabriko Gross-Kajna. Okcidente de Halle situas la Oberröblinga brunkarba regiono kaj ronde ĉirkaŭ Halle mem, en Bruckdorff kaj Ammendorf, ankaŭ norde de la urbo, abundas la brunkarbo.

Per la rapidega evoluado de la ĥemia industrio la mezgermania brunkarbo spertas konstante kreskantan disvendiĝon. Pli ol 50% el la tuta produktaro de la mezgermania brunkarbo-sindikato estas konsumata rekte de la mezgermania industrio, kaj ĝia konsumo estas konstante kreskanta. Pli ol triono de la tutgermaniaj brunkarbo-provizoj troviĝas en nia regiono.

[1] Germ.: Leuna.

"Lojna", la "ĥemia giganto", envolvita per fumo, haladzo kaj vaporo, kun siaj famaj 13 kamentuboj, altaj pli ol 100 metrojn. Dekstre, antaŭ la kamentuba vico, la brunkarbo-gasigejo.

La laboristara ekspluatiĝo

Per ĉi tiuj faktoj evidentiĝas, ke la regiono estas tre riĉa kaj evolukapabla. Oni povus opinii, ke ankaŭ la laboristaro el tiu evoluado iom devus profiti, sed la malo okazas. — Per oftaj strikoj la minejaj laboristoj ja sukcesis atingi plialtigon de siaj salajroj, sed tamen ne povis haltigi la malgrandiĝon de la reala valoro salajra. Laŭ komunikoj la salajroj en la minejaro plialtiĝis super la stato de l' jaro 1913 je 39%. Sed ĉar la vivtenaj kostoj plialtiĝis je 50—55%, la reala aĉetpovo estas efektive tie sub la nivelo de l' j. 1913. La nominala salajro de la mezgermaniaj brunkarbo-laboristoj, pli ol 20 jaraj, varias inter 6,33 ĝis 5,11 mk. g. (1.50—1.20 dol.) po tago, de kiuj krome estas deprenataj la devigaj sumoj por sociaj asekuroj. Por karakterizo de la raciigo en la minejaro, rigore realigata, estas menciinda, ke la laborularo de la mezgermania minejaro estas malpliigita de 146 158 personoj en jaroj 1922/23 ĝis 73 010 en 1927/28. Dum sama periodo pliiĝis la produktokvanto (krudkarbo) de 97.7 al 106,1 milkilogramoj... Konstatante, ke la dividendoj, profitoj, rezervaj kapitaloj ktp. de la akciuloj konstante kreskas, oni komprenas, ke la klasaj kontraŭecoj en mezgermania minejaro estas treege akraj. Jen por kelkiuj riĉege vivantaj estas la grasaj dividendoj kaj altaj profitoj, dum ĉe la minej-proletoj daŭras malsato, mizerego, loĝeja krizo, tro longa labortempo ktp.

Veturante tra la Gajselvalo, la regiono inter la admirinda Merseburg'a kastelo kaj la rava urbeto Vajsenfels (Weissenfels), de minejo al minejo, de fabriko al fabriko tra vilaĝoj kaj urbetoj, oni povas vidi multe da mizero abundanta en ĝi. Grize-bruna aspektas la ĉirkaŭo pro la karbo-polvo. Palaj estas la multo da infanoj kaj malgrasaj iliaj vangoj pro nesufiĉa nutrado.

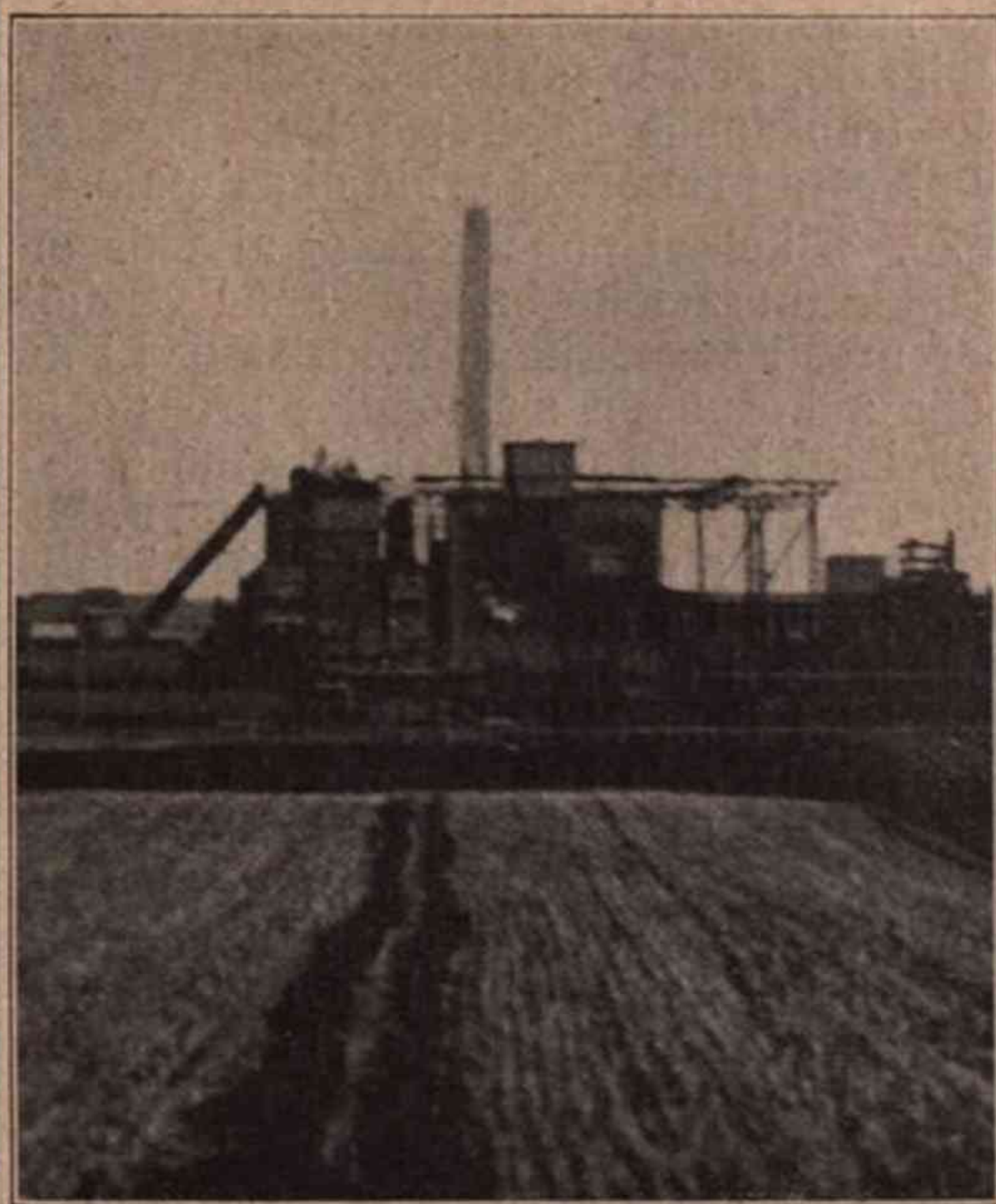
La "malsatlando"

Sed pli mizera ankoraŭ ol la brunkarbo-laboristoj en ĉi tiu regiono vivadas la laboristoj de la Mansfelda distrikto, kiun prave oni nomas la Mansfelda malsatlando. Tie estas metalaj minejoj, precipe kupraj. Nuntempe estas okupataj en tiu distrikto ĉ. 10 mil gelaboristoj. Je la militfino estis 25 000. Pro la raciigo en multaj malgrandaj laborejoj la laborado estas ĉesigita. Salajroj kaj labortempo estas aparte malbonaj. Plej multaj ministoj perlaboras, ĉe laŭkvanta pagateco, dum 10 horoj potage, maksimume 5—8 mk. g. (1.20—1.90 dol.). La ceteraj laboristoj eĉ ricevas malpli multe.

Densaj kaj venenaj haladzoj, precipe el la plumb-fandejoj, plenigas la aeron super la tuta Mansfelda lando. Fulgo kaj malpuraĵo, flugcindro kaj skoriaj montetoj donas al la origine bela regiono grizan malvivan aspekton. Grizaj kaj dezertaj aspektas la proletaj loĝejoj. Laŭ la konstatoj de distrikta kuracisto ĝis 70% da infanoj estas malsufiĉe nutrataj aŭ malsanaj. Multaj miloj da senlaboruloj el la Mansfelda distrikto provas aliloke ricevi laboron. Centoj da ili ĉiutage veturas de ĉi tie al Lojna, la centro de la mezgermania mastruma distrikto.

La "ĥemia giganto"

Lojna, la „granda enigmo", la "ĥemia giganto", aŭ kiel ajn oni ŝatas alnomi la fabrikegon, eĉ ne estas tiel romantike mistera, kiel ŝajnas. Ĉi tie regas kaj ordonas la plej bruta partio de la germana trusta burĝaro. La Lojna-fabriko apartenas al la "I. G.-Farbenindustrie A. G." (Farbindustria akcia societo), kiu krome en Mezgermanio posedas ĥemiajn fabrikojn en Bitterfeld kaj Volfen (Wolfen) kaj azotajn fabrikojn en Pisteric (Piesteritz). Kun ĉi tiuj fabrikoj pli ol kvarono de la tutgermania ĥemia grandindustrio troviĝas en Mezgermanio. El la abundo da produktoj de la ĥemia industrio nur kelkaj ĉefaj estu menciataj: Farboj ĉiaspecaj, farmaciaĵoj, filmoj kaj fotografaj materialoj; azoto, sterkoj, eksplodiloj, ĥemiaj gasoj, artefaritaj oleoj, benzino, alkoholo (por brulado) kaj fine kiel plej nova branĉo, la artefarita silko. Krome la ĥemia industrio okupas sin per la preparado de fabrika produktado de kaŭĉuko. Kun akcia kapitalo de 1¼ miliardo da or-

La brunkarbo-gasigejo de la "Lojna"-fabrikego

---

lucio tutmonda. Studado de politikaj sciencoj fine fortikigis miajn novajn konvinkojn kaj mi perprese deklaris mian rifuzon de religiaj erarigoj.

Nuntempe mi sentas min tute libera de ĉiaj superstiĉoj kaj alvokas ĉiun laborulon plendecide forĵeti de si la religion, ĉar ĝi estas malhelpilo en revolucia batalo!

N. M e l s i t o v, Blagoveŝĉensk.

markoj (300 milionoj da dol.) malgranda grupo da financ-oligarĥioj komandas pri la plej gravaj produktoj kaj per ili pri la produktantoj kaj konsumantoj.

La Lojna-fabriko estis ekkonstruata, kiel amoniak-produktejo de la "Badena anilin- kaj sodofabrikoj", dum la milito, por la prospero de la militiro. El la fabriko, iam produktinta ĉefe venenajn gasojn por la interpopola mortigo, fariĝis poste laborejo, en kiu estas produktataj ĉefe azoto kaj sterkoj, kiuj al la — aĉetpovo! — bienhavanto pliriĉigas la rikoltojn. En Lojna krome estas produktata, el la nigra brunkarbo, benzino kaj oleo, kaj — ĉie tie eblas reŝanĝi dum paso de unu nokto la tutan produktadon kaj denove fabriki venengason kaj ceterajn aĵojn por militiro. La elementoj, uzataj de la industrio, por la produktado de azoto ktp., estas transformeblaj je danĝeraj gasoj per ŝanĝo de ilia prilaborado. Tio ĉi ekkonigas al ni la gravegon de la ĥemia industrio kaj precipe de la Lojna-fabrikego por la novgermana imperialismo, kiel ankaŭ por la emancipa batalo de la mezgermania proletaro. En tiu fabriko laboras ĉ. 30 000 homoj.

W. Zimmermann (2002), Ammendorf.
Gvidonto de la postkongresa ekskurso.

(Finota en venonta n-o.)

KOMUNIST-ARESTOJ EN BULGARIO

Eble la K-doj jam legis en la gazetaro sciigojn pri la novaj malkovroj faritaj de la polico inter la kompartianoj en Bulgario. Sed la faktojn la polica direkcio transdonas falsite; sekve necesas doni veran raporton pri la okazintaĵo.

20. 3. kelkaj polic-agentoj alvenis en Banki (kuracloko-banejo apud Sofio) por aresti suspektatan laboriston. Li ne estis ankoraŭ en sia loĝejo; pro tio la policistoj kaŝis sin por lin atendi. Post iom da tempo ili vidis junan homon, kiu trapasis la straton, kaj 6 policistoj ĵetis sin sur lin. La arestito klarigis post nelonge, ke li estas Mladen Stojanov. La policistoj tiom ektimis, ke ili tuj elpoŝigis revolverojn kaj preparis sin por defendo. La klarigo estas: M. Stojanov estas la politika sekretario de neleĝa komunista partio; li estas neleĝa de 5 jaroj kaj estas unu el la plej spertaj kaj kuraĝaj gvidantoj de la revolucia movado en Bulgario. Li estis punita per 15-jara malliberigo, sed sukcesis forkuri dum septembro 1928. Kaj nun li estas arestita denove, samtempe kun pli ol 30 laboristoj (fervojistoj ktp.). Ili nun troviĝas ĉe la policdirekcio, kien estis resendataj ankaŭ Jonko Panov, laŭdire organiza sekretario de kompartio, kaj Ivan Igov, arestitaj dum sept. 1928.

Ĉiuj arestitoj estis kruele kaj preskaŭ ĝismorte batataj. Ml. Stojanov estis tiel kruele batata, ke li provis sin ĵeti el unua etaĝo malsupren; pro tio nun liaj manoj ĉiam estas ligataj. Li pro la bato eĉ ne povis iri. La edzino de arestita fervojisto Georgiev hazarde sukcesis eniri la policdirekcion kaj vidis, ke kelkaj detektivoj puŝis sur la ŝtuparo senmovan, per sango kovritan duonnudan viron. Ŝi ĵetis sin al li kaj ekkonis sian edzon. Ŝi kriis: "Mortigistoj!", sed oni kaptis ŝin kaj liberiginte post kelkhora aresto diris, ke "ŝi portos la konsekvencojn", se ŝi rakontos ion pri la vidito.

Gek-doj! Memoru, ke ĉiuj arestitoj — batalantoj por liberiĝo de sia klaso — estas tiel kaj pli forte ankoraŭ turmentataj. La laboristaro en Bulgario sendis jam multajn protestojn al la registaro, sed ankaŭ la eksterlandaj K-doj plenumu sian proletan devon! Aranĝu protestkunvenojn, manifestaciojn, sendu rezoluciojn al la registaro! Telegrafe, letere kaj ĉiel protestu! Komprenu, ke de vi ankaŭ dependas la sorto de multaj fidelaj proletaj revoluciuloj!

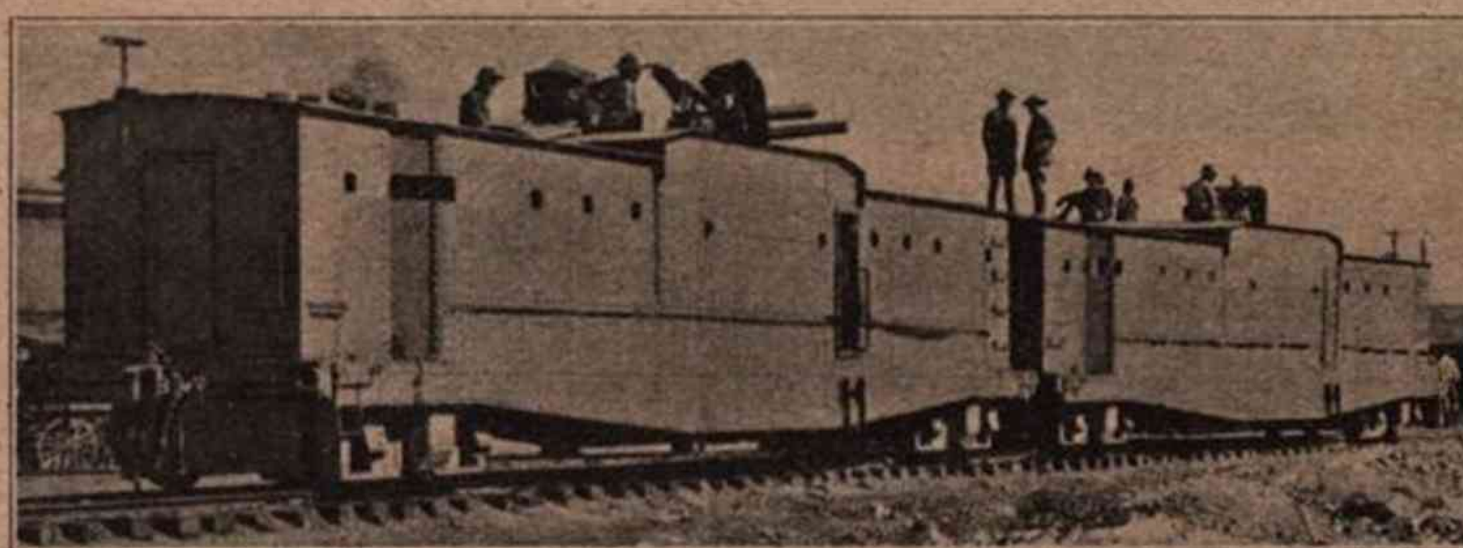
La atako kontraŭ la kompartio estas samtempe atako kontraŭ la leĝa klasa movado de bulgaraj laboristoj. Tuj post la nova arestoj furiozis la persekutoj kontraŭ la Laborista partio, Laborista junulara unuiĝo kaj Sendependaj klasbatalaj sindikatoj. El tuta Bulgario amase alvenas sciigoj pri pli furiozanta blanka teroro.

Sendu protestojn, postulante plenan amnestion por la 800 politikaj malliberuloj kaj pli ol 2500 politikaj rifuĝintoj al: A. Ljapĉev, ministro-prezidanto, S o f i a. (Kopion por presigo al "Rabotniĉesko delo", pl. Pozitano 1, S o f i a. Tuj ekagu!

Komjunulo G.

EL MIA USONA TAGLIBRO

La 27-an de marto. La ĵurnaloj raportas pri pluaj sukcesoj kontraŭ la ribelantoj generaloj en Meksikio. De kiam la hispanoj venkis tiun landon, regis, post ribelo kontraŭ putra hispana monarkio, la generaloj kaj la eklezio. Senlima ekspluato al la meksikanoj. „Naturaj" filoj de episkopo heredis de

Usona kirasvagonaro ĉe la meksika limo

siaj fraŭlecaj pastroj la grandan bienon kaj posedon! Registaranoj fariĝis milionuloj. Nescio, malsano, malriĉeco suferigis la plejmulton. Feŭda diktatoreco daŭris ĝis j. 1911 sub Diaz. Espero vekiĝis sub la reĝimo de Obregon (1920—1924) kaj de Calles (1924—1928). Laboristaj sindikatoj kreskas. Grandaj bienoj dividiĝas. La lernejo komencas funkcii. Higieno atakas la terurajn malsanojn. Sed ribelas la riĉa eklezio; preĝistoj strikas; ne per Biblio, sed per glavo, pafilo kaj atenco la eklezio defendis sin.

Antaŭe individuaj usonaj kapitalistoj intermiksis sin kaj helpis ribelojn kaj subtenis konkurantojn por la prezidanteco. Protestis la usona registaro kontraŭ la "konfisko" de la nafto-putoj posedataj de usonaj kompanioj. Iom kompromisis pri la afero la reforma registaro de Calles. Usono timis, kion farus Britio, Germanio ktp. rilate al ĝia riĉa meksika najbaro kaj amikiĝis. Nun la ribelantaj generaloj ne povas aĉeti pafilojn kaj pulvon en Usono kaj ŝajne fine malvenkos. Relativa progreso, ĉar tiuj ĉi generaloj reprezentas reakcion; ili promesas "liberon por la eklezio", sed fakte nur volas laŭkutime havi la antaŭan rajton plenigi sian propran poŝon. Interalie oni povas noti, ke en Italio la usona financo subtenas kaj fakte ebligas la diktatorecon de Musolini. En Meksikio la financestroj subtenas reformon.

* * *

Denove mi ĝuis en malgranda novjorka kino la filmon "Potjemkin", kiu restas nepermesebla en Britio. Pli memfida estas la kapitalista sistemo en Usono. Sed kontraŭe al prezento en Moskvo (dum SAT-kongresa karavano), la sukceso de la ribelo montriĝas per triumfa flirtigo de b l a n k a, ne ruĝa flago. Aliaj sovetiaj filmoj "Aelita: Ribelo de la Robotoj", "Flamoj de la Volga", ankaŭ estas videblaj ĉi tie.

* * *

Aprilo. Industrio dum la lastaj jaroj moviĝas suden. Tie ŝajne la "fremdlanda agitisto" ne maltrankviligas la kontentan laboristaron. Malaltaj lokaj impostoj kaj malaltaj normoj de vivkondiĉoj plenigas la poŝon de honesta kapitalisto. Tie virinoj ricevas nur 10 dolarojn semajne, kvankam ili laboras dum 72 horoj. 33% de la virinoj en la ŝtato Norda Karolina laboras. Sed komenciĝas ribelemo kaj strikoj. La dunganto perforte forportis du estrojn de la kreskantaj laborist-sindikatoj por timigi ilin. En "rejon" (artefarita silko)-fabriko en Elizabethton (Tenn.) kaj en kotonŝpinejo en S. Karolina jam la strikoj sukcesis.

* * *

Usono, la Paradizo de Prospero! Ĉu vere? Laŭ oficiala statistiko 76,5% da mortintoj ne bezonas verki testamenton, ĉar ili posedas nenion. 1% de la loĝantaro havas 59% de la tuta riĉo, t. e. 400 bilionojn da dolaroj; 13% de la loĝantaro posedas 90%; tial 87% posedas nur 10%. (488)

La laborkondiĉoj en belga vitrofabriko

Ekzistas en Deurne Sud (Belgio) vitrofabriko, kies posedantoj estas holandaj kapitalistoj. En tiu laborejo estas okupataj ĉ. 400 gelaboristoj; inter ili estas 150 plenkreskaj metilaboristoj, 200 junlaboristoj (12—17-jaraj) kaj 50 virinoj. La salajro varias por metilaboristoj inter 150—400 frankoj (4—12 dol.) por junuloj inter 90—170 frankoj (2.50 ĝis 5 dol.) kaj por la virinoj inter 60 kaj 80 frankoj (1.60—2.25 dol.) semajne. Eĉ por gefraŭloj tia salajro estas malsufiĉa, kaj de tiu salajro forprenas la estraro diversnombre ĉ. 20% por lumo, akvo, elektro, gaso, por impostoj el labor-akiro, malsano, akcidento kaj invalida tarifo.

La laboristoj ĝemveas sub la sama ekspluatado kiel la indiĝenoj en Nederlanda Hindio. La varmo en la vitrofluidaĵaj kaldronoj estas 1300 gradoj. Kompreneble do la aero havas temperaturon de 60—80 gradoj. En tiu varmo la laboristoj estas devigataj labori naŭ horojn seninterrompe, ĉar oni laboras popece. Se ili volas iom labor-akiri, ne malsati, ili ne povas paŭzi eĉ dum du minutoj. La labortago estas okhora, sed oni devas senpage fari la laborpreparadon, kiu daŭras pli ol unu horon.

En varma tago, kiam la suno intense radias, multaj junlaboristoj svenas pro manko da freŝa aero, ĉar plejparte la junaj laboras apud la kaldronoj. Pli ol 40% el la tie okupitaj homoj estas tuberkulozaj kaj aliaj 40% plumbvenenitaj per la plumbenhavo de l' vitro. Ekzistas ĝis nun nur malmultaj, kiuj spite la stimulo de la submajstroj ne estas pretaj doni sian lastan korbaton al la kapitalista ekspluatado kaj iom malrapide laboras. Tiuj nature estas maldungataj ĉe la unua okazo. Tio estas la konsekvenco, ĉar en tiu fabriko estas nur 15% organizitaj en meti-unuiĝo, sed ankaŭ ĉi lastaj kunlaboras pri ekspluatado kun la fabrik-estraro.

SAT-ano 13471.

Postnoto. — K-do 13471 ĵus estas forpelita el Belgio kun sia familio (edzino kaj tri infanoj 5—10 jaraj). Jam en multajn landojn li ne povas iri, ĉar li estas konscia klasbatalanto. Migrinte jam de lando al lando, li nun komencis iom reordigi sin en Belgio. Jen li ankaŭ tie ne povas plu resti kaj ne scias kien sin turni. Verŝajne iu perfidulaĉo denuncis lin ĉe la polico. SAT-anoj estas petataj, se ili renkontos lin kun lia familio, helpi al li ĉiel. Kun granda doloro ni en Belgio adiaŭas lin.

SAT-ano 1453.

La kreiĝo de super-ŝtato

Jam depost la tempo, kiam la inflacio trafuriozis diversajn landojn, datumas la klopodoj krei internacian emisian (mon-eldonan) bankon, starigotan super la naciaj emisi-bankoj, kiel Banko de Francio, Banko de Anglio, Regna Banko Germania ktp. Sed kiam la diversaj naciaj monvalutoj stabiliĝis antaŭ starigo de tia internacia organismo, la projekto nuliĝis. Sed la kreo de tia banko kuŝas tro en la logiko de la kapitalisma disvolviĝo, por ke la projekto ne reaperu unuaokaze.

La reguligo de l' "riparaj" ŝuldoj estis tiu okazo. Tute sendepende de la ŝuldreguligo, la unua pristudo de ekspertoj estis dediĉata al kreo de supernacia banko por transpagoj. Kvankam la unua praktika tasko estus la ordigo de l' transpagoj el Germanio, tamen tuj oni rimarkigis, ke la banko devos okupi sin ne nur pri tiu speciala tasko, sed pri ĝeneralaj transpagoj de ĉiu sumo ŝuldata de nacianoj de unu lando al tiuj de alia lando, kia ajn estu la lando kaj por kia ajn motivo okazu la pago.

Por efektivigo de tiuj pagoj estus oportune krei unuecan monon; sekve oni kreos i n t e r n a c i a n m o n o n, aŭ pli precize, internacian bankbileton, kiun eldonos la Banko por internaciaj pagoj, tiel fariĝante Banko de internacia emisio. Sammomente, kiam oni donas al internacia organismo la funkcion de monfabriko, forprenante ĝin de la ŝtato, oni kreas novan suverenon, superŝtaton. La internaciaj trustoj estas la formo, per kiu la grandindustrio leviĝas super la nacion, sed la internaciaj trustoj povas aplikiĝi nur al kelkaj altgrade koncentritaj produktadoj. Male, la tuta industrio, la tuta komerco, la tuta kapitalismo, tiel la malgranda, aŭ la mezgranda, kiel la granda, estas tuŝataj de la kondiĉoj, en kiuj kreiĝas la mono, ĉar la sumo de l' prezoj, la sumo de l' kredito dependas de la mono. Internaciiĝante la mon-emision, oni internaciigas la tutan produktadon, submetas la etan kaj mezan kapitalismon al la sama reguligo internacia, kiun la karteloj kaj trustoj realigas por la tre granda kapitalismo.

Malgraŭ la naciismo krevas la landlimoj.

KIEL NI LABORAS

Dum la lasta tempo en Sovetio vaste oni plenumas laboron por plibonigi la rikolton. Por tio oni aplikas ĉiujn kulturajn fortojn. Junkomunistaro, lernantoj, studentoj, ĉiuj helpas en tiu ĉi granda laboro. Komjunulaj ĉeloj organiziĝas laŭtaĉmente kaj veturas al vilaĝoj por senpage ripari maŝinojn kaj instrumentojn. Vilaĝanoj renkontas ilin tre ĝoje. La lernantoj sendas al vilaĝo leterojn, per kiuj ili komprenigas bezonon de enkondukado kulturajn rimedojn en vilaĝmastrumoj. Ekzemple, la lernantoj de Semipalatinska agronoma teknikumo dum 2 semajnoj sendis al vilaĝoj 120 leterojn, 1 sempurigan maŝinon, 15 afiŝegojn, 3 murĵurnalojn ktp.

Rezulte de tia laborado la vilaĝanaro povos plibonigi la rikolton ĝis 10% dum unu jaro.

E. Nenartoviĉ, Semipalatinsk.

MARISTA VIVO

Jam multaj ofte pensis pri tio, kial inter la maristoj ne estas kaj ne estis klaskonsciaj homoj, krom malmultaj esceptoj. Sed se vi observus la aferon de proksime, vi nepre venus al la konkludo, ke ĉio estas la krimo de la hodiaŭa sociordo.

Jam en juna aĝo de dektri aŭ dekkvar jaroj la knabo komencas ŝipiradi kiel helpmaristo aŭ helpkuiristo k. s. En ĉiu okazo li trafas en malbonan situacion. La memedukado estas preskaŭ malebla, kaj li povas lerni nur malbonaĵojn kaj fariĝi drinkemulo, sen ioma helpo de iu ajn persono. Neniu zorgas pri li, neniu helpas lin eviti la moralan danĝeron, kiu minacas lin pli ol la korpa danĝero.

Komence ĉe la foriro el la haveno la maristo havas kvarhoran labortempon kaj kvarhoran ripozon. Se la ŝipo faras longan vojon, seninterrompe dum unu monato aŭ pli, la servado estas sen ripoztagoj dum tiu tempo. Sed se tamen prezentiĝus iom da libera tempo, eĉ tiam li ne povus fari ian utilan laboron, ĉar ne estas eble skribi, nek legi; la kaŭzo estas, ĉar la loĝĉambro por la personaro estas tre malgranda kaj malhela.

Dum malvarma vintro aŭ en malbona vetero, kiam oni estas devigataj resti ĉiuj en la ĉambro, la loko, kiu devas taŭgi por ok personoj (por manĝi kaj dormi tie) estas ofte tiel malvasta, ke oni estas devigataj manĝi sidante en la lito aŭ eĉ piedstarante.

Laŭkutime ekzistas nur unu malbona lampo malebliganta skribadon aŭ legadon. Tiel, kiam la ŝipo alvenas poste en la havenon, estas kompreneble, ke la unua paŝo kaj la plej grava zorgo de la maristo estas, kie li povus akiri iom da amo, iom da varmo, kompense je sia sufero.

Kie povas trovi tion la maristo? Ekzistas la tielnomataj maristaj misioj[1], kiuj malgraŭ siaj multekostaj instaloj ĉiam estas malplenaj, ĉar jam multfoje okazis, ke la pastro kun pordo-fermo devigis la tie legintajn maristojn iri en la preĝejon, kaj tial la maristoj ne plu volas iri tien.

Tiel do la kapitalista ekspluatado ĵetis la maristojn en la manojn de la marbordaj diboĉejoj. Kaj drinkante tie, venenante sin per alkoholaĵoj, en societo de prostituaj virinoj, kiu estas nur viktimo de la sama sociordo, klopodas la maristo forgesi siajn zorgojn kaj ĉagrenojn.

Ĉiu flato, ĉiu bela vorto kaj amo estas nur vualo antaŭ la okuloj de la maristo, estas io, kion oni havigas al si por sia mono. Estas inter tiuj homoj multaj, kiuj post sobriĝo faras riproĉojn al si mem.

SAT-ano, se vi renkontos maristojn, estu bonkora al ili, ĉar ili estas veraj viktimoj de l' hodiaŭa socia stato.

SAT-ano 13066,
Antverpena Esp. Marista Grupo.

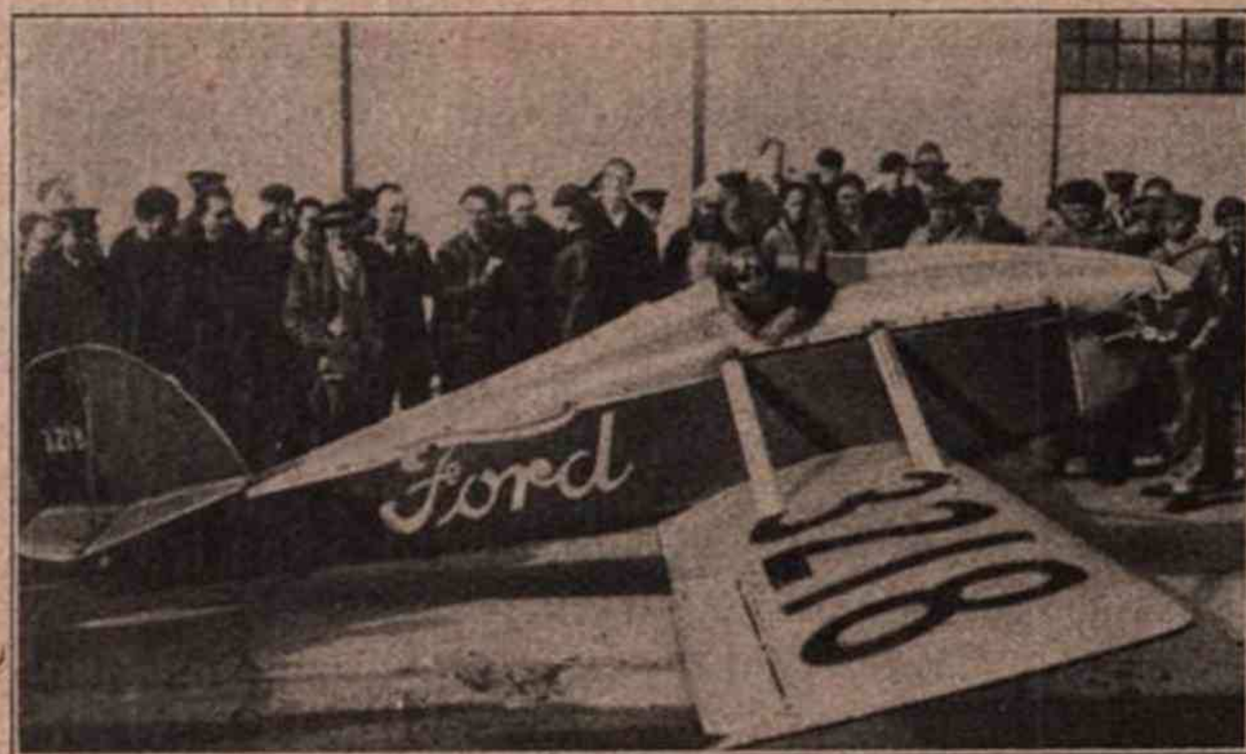
[1] Burĝa religia organizo tutmonda, kiu havas almenaŭ unu preĝejon en ĉiu pli granda havenurbo.

SKIZOJ EL LIBRO "SUPER LA FORDISMO"

de ADALBERTO RUDAS

La aŭtomobilmuntado en la fabrikoj de Ford ĉesis esti faklaboro. Antaŭ la kuranta rubando, laŭ necesa distanco, staras la laboristoj kaj per simplaj mehanikaj movoj ili laboras sur la po momento per 1.8 metroj da rapideco formoviĝantaj objektoj. La akcesoraĵoj kaj diversaj partoj estas alportataj el la deponejoj per flankaj rubandoj, tiel ke ekhalto povas okazi nenie. La tuta muntado estas disigita je 45 specoj de laboro.

Faklaboristoj en la fabrikoj de Ford estas tre malmultnombraj. La dungitoj estas plejparte nur ekzercitaj nefakuloj

kaj enmigrintoj. La tempo de la ellerno por la diversaj manipuloj estas

ĉe 43% ne pli ol 1 tago
„ 36% „ „ „ 8 tagoj
„ 6% „ „ „ 4 semajnoj
„ 14% „ „ „ 12 monatoj
„ 1% — 6 jaroj (specialistoj-inĝenieroj)

Sed la labormovoj estas tiom simplaj, ke ne estas bezonata la tuta korpo de la laboristoj. Laŭ statistiko el 1924, la 45 laborspecoj estas dividataj je 7882 partoj. El ili 949 estas malfacila, peza laboro; 3338 povas plenumi normalfortulo kaj por 3595 fizika forto ne estas bezonata. El la lastaj 670 partojn manipulas senpieduloj, al 2637 sufiĉas nur unu piedo, al 2 ne estas necesaj manoj, por 715 sufiĉas nur unu mano kaj por 10 eĉ blindaj laboristoj taŭgas.

Ford ja praktikas ĉi tiujn spertojn por eviti la unuarangan (sekve pli konscian, pli karan) laboriston. El la dungitoj de Ford 9563 estas pli malfortaj ol normalaj homoj. El ili 123 havas nur unu brakon, 1 estas senmanulo, 4 tute blindaj, 207 unuokululoj, 37 surdmutuloj, 60 epilepsiuloj, 4 senpieduloj, 234 unupieduloj, kaj multaj kun malpli gravaj kriplaĵoj. Sed Ford dungas ne nur tiujn invalidojn kaj kriplulojn, kiuj en hospitalo aŭ en institucioj, subtenataj de la socio, devus esti prizorgataj, sed li laborigas, post nur parta resaniĝo ankaŭ la malsanulojn, restantajn en la hospitaloj de la fabriko, ĉar laŭ lia aserto la resaniĝa procezo estas pli rapida, se la malsanulo ne estas nenionfaranto. Rekompence la elspezon por la hospitalo plene kovras la kotizoj pagataj de la laboristoj-malsanuloj.

En la fabrikoj de Ford popeca salajro ne ekzistas. Ĉiu ricevas pohoran salajron. Ne de la laboristo dependas — kiel ĉe la Telor-sistemo — kiom li produktu kaj salajru. La sistemo de Ford el kapitalista vidpunkto estas pli perfekta ol tiu de Telor (angle: Taylor), ĉar ne estas necesa komplika kalkulado. La Ford-fabriko funkcias tiel ritme, kiel iu granda aparato. Ĉiu laboristo devas akomodiĝi al la ritmo kaj devas produkti, kiom la fabrika laborprocezo diktas por ne kaŭzi interrompon en la mehanike daŭranta produktado. Kiu ne povas teni la ritmon, estas maldungata. Estas multaj laboristoj, kiuj ne povas elteni la unutonajn, simplajn movojn, la senĉese kaj rapide ripetiĝantan laboron, por kiu, sen eksterordinara fizika forto, la plej forta streĉo de atento estas bezonata. Dum la nombro de dungitoj estis 14 000, en la tuta jaro okazis 53 000-foje ŝanĝo de laboristoj, sekve laboristo meze ne eltenis pli ol tri monatojn en la "ĉiellando" de Ford.

Ford devis do konstati, ke en tiaj cirkonstancoj malaltiĝas la laborkapablo, malpliiĝas la produktado. Li klopodis nuligi la konstantan formigradon de la laboristoj malnovaj per pli alta salajro kaj laŭebla modifo de la labormetodoj.

Li fondis grandvendejon kaj forigante la profiton de la etkomercisto kaj aliaj perantoj ebligis por la laboristoj malpli karan vivtenon kaj per kredito samtempe alligis ilin al si. Li konstruigis 6000 laboristajn domojn, sed la enloĝiĝanto devis ĝin aĉeti por 2500 dolaroj.

Ĉe Ford kolektiva kontrakto ne ekzistas, kun sindikatoj li ne traktas kaj pagas laŭ sia bontrovo. Simplaj laboristoj ĝenerale salajras 30% pli ol aliloke, sed produktas 40% pli.

Eĉ tiuj laboristoj, kiuj sukcesis alkutimiĝi la laborsistemon en la Ford-fabrikoj, multfoje foriras, ĉar ili ne povas elteni malgraŭ la pli alta salajro la plenan limigon de la persona libereco kaj la sisteman spionadon, kiu esploras ankaŭ la privatan vivon de la laboristoj.

Ford asertas, ke la laboristojn li opinias la plej honestaj kaj necesaj homoj en la mondo, sed lin kontraŭdiras liaj ordonoj. De ĉiuj nove dungitaj laboristoj oni faras fingro-premsignojn, kio estas sendube tre humiliga insulto.

Tiel aspektas la "bonkoreco" de la kapitalistoj, tiel la kapitalista "raciigo". Racian produktadon efektive nur la venkinta Proletaro povos starigi, kiam ne nur la produktsistemoj, sed ankaŭ la divido de l' produktoj estos raciaj!

(12 200)

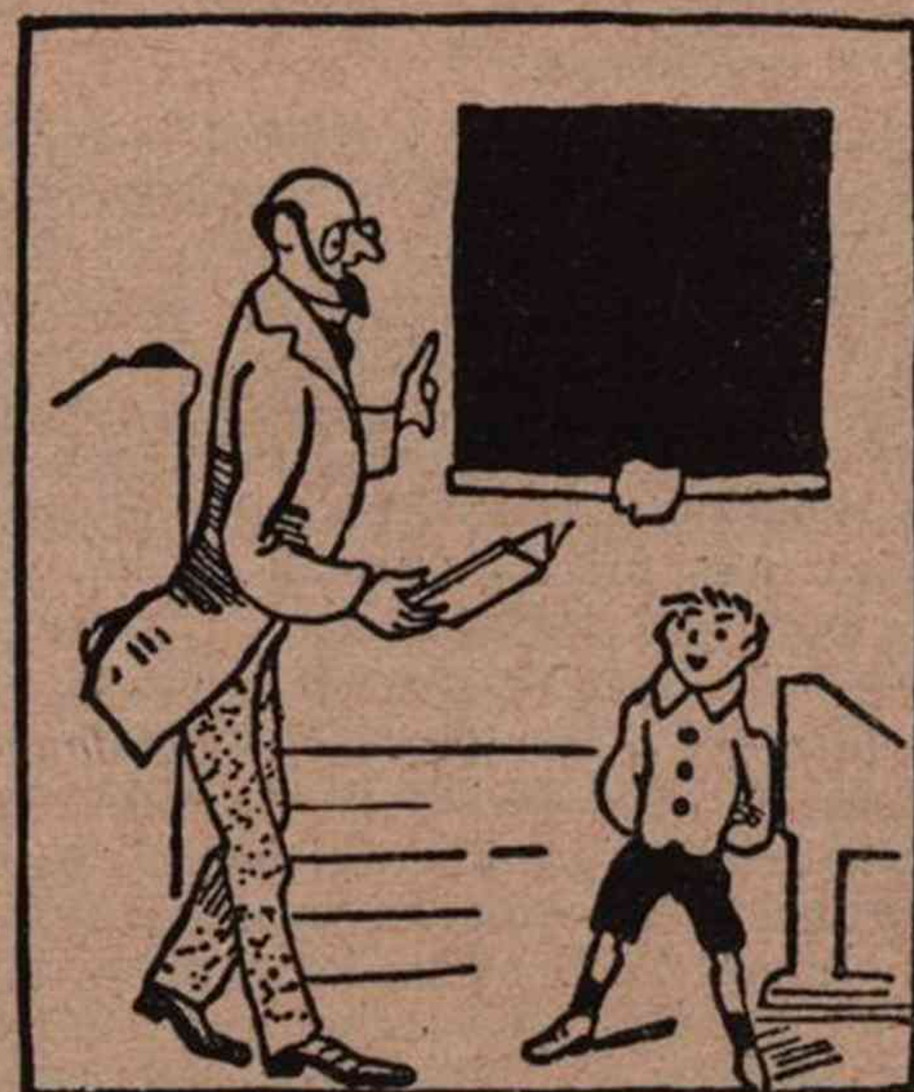
LUMO DONAS FORTON

La Ŝervidmajn' (angle: Sherweedmine), angla minejo, instalis klinikon por pritraktado per ultraviolbluaj radioj. Por povi konstati la efikon de la priradiado ĉe la "subtagaj" (subteraj) laborantoj, oni elektis du alternajn taĉmentojn el samaĝaj junuloj. La unua taĉmento laboris kiel kutime, la alia estis traktata dufoje semajne per ultraviolbluaj radioj.

La rezulto post tri monatoj estis miriga. La radie traktitaj junuloj alprenis pezon kaj grandiĝis je pli ol 50% pli multe ol la netraktitaj. Ankaŭ korpa kaj spirita stato meze pliboniĝis.

La konkludo estas simpla: Jam pro profitaj kaŭzoj la mindirekcioj plenumos tiun socian devon, aplikonte la artefaritan sunon, ĉar ĝi ja pligrandigas la laborkapablon de la ministoj. La plibonigo al la farto de la subtere laborantaj sekve ne okazas pro humaneco, sed nur pro tio ke ĝi signifas pligrandigon de la kapitalista profito. (10 089)

Por nia Distro

— Kion oni ricevas, se oni tratranĉas pomon?
— Du partojn.
— Kaj se oni ĉiun pecon denove onigas?
— Kvar partojn.
— Kaj se oni ankoraŭfoje tratranĉas ĉiun pecon?
— Kompoton!

DUBI

La intelekta libero, aŭ Saĝo, ĝi estas la dubo. Ordinare tio ne estas bone komprenata. Sed kial? Tial ke ni konsideras kiel dubemulojn homojn, kiuj pensas kvazaŭ ludante, sen obstino, sen sekvo; tiaj homoj estas nur mallaboremuloj. Dubi, ĝi estas ekzameni, ĝi estas malmunti kaj remunti la ideojn, kvazaŭ ili estus radaroj, sen antaŭjuĝo, sen trorapidiĝo, celante forigi la kredemon, kiu estas potenca en ĉiu el ni.

Oni maljuste prijuĝis Montenj[1]*; kaj sendube pro tio oni ne sufiĉe legas liajn verkojn. Kaj laŭ kio oni juĝas lin? Laŭ lia "ĉu mi scias?", kiu tute ne estas lia lasta vorto, sed kiun li nur proponas al tiuj, kiuj volus dubi pri ĉio pro sofisma ludo, kiel la malplej aserta formulo. Kaj laŭ tio, ke la dubo estas ia "mola kapkuseno por bone farita kapo". Sed tiuj du formuloj tre malbone prezentas unu el la plej viglaj pensuloj, kies verkoj estas legeblaj. Pro kio? Pro lia tuta sincero, ŝajnas. Li estas homo, kiu vere pensas, ne por aliaj, sed por si mem, kaj kiu faras la inventaron de siaj pensoj, kiu pesas ilin, kiu prilaboras ilin, kiu metas ilin en la fajron de l' kritiko, sen indulgo, sen respekto. Kiam oni atente legas lin, oni komprenas, kiom da homa forto estas necesa por dubi. Dubi estas penega laboro, kiel forĝi.*

Renuvje[2]*, forta pensulo ankaŭ, sed pli abstrakta, malpli natura, malpli forĝista en sia maniero, faris rimarkon tre simplan, sed tre trafan, ĝi estas, ke frenezulo neniam dubas. Frenezulo estas homo, kiu kredas ĉion, kion li imagas. Tiu stato, kiu ŝajnas al ni monstra, tiom fremda al ni, ne tiom mirigus nin, se ni pensus pri la varieco kaj nekonsekvenco de niaj revadoj kaj sonĝoj. En dorma stato ni ĉion kredas. Kion signifas vekiĝi kaj rekonsciiĝi? Ĝi estas forjeti kredojn. Ĝi estas diri: ne. Ĝi estas pensi kontraŭ la ideon, kiu sin prezentas. Ĝi estas dubi.*

La timo estas animala sento tre forta. Kaj kion ĝi liveras al ni? Tujan kredon. La timo estas tiranie aserta. Mi timas lupon, mi ĝin vidas, mi forkuregas; ju pli mi kuras, des pli mi kredas; mia forkuro valoras pruvon. Ĉe ĉiu dogmemulo ekzistas io simila. Li asertas, li ekbatalas, li kuras. Li sin ĵetas sur ideojn per sia tuta pezo, kiel hundo sur leporon. Tia pasio faras la oratoron; ĝi estas danĝera speco, tro admirata. Esti emociita, kriadi, kredi, ĉio tio ĉi estas animala. Montenj kuraĝis skribi jenon: "La obstinado kaj ardo de opinio estas plej certa pruvo pri stulto. Ĉu estas io pli certa, pli decida, pli malŝata, pli meditaspekta, pli malpetolema, pli serioza ol azeno?" Kaj ne eraru pri la rideto; ĝi estas la rideto de atleto, kiu levas halteron.

A l e n.

El la franca tradukis H e r e z u l o.

[1] France: Montaigne.
[2] France: Renouvier.

DISKUTEJO

Pri iuj "Tagoj"

Vesperiĝis. Ekmalfunkciis la maŝino MG 28 (Mia laborej-n-o). Reekvivas nun la homo, la homar-ereto 10 089 (SAT-n-o).

Jen la ĉiusemajna "S-ulo". Traleginte ĝin, mi denove trovis "Tagon". Unu el la vico de l' "Tagoj", kiuj unu similas al la alia kiel kokinovo la alian. Jes, fine mi do konfesu, ke mi preskaŭ malamas ilin, tiujn "Tagojn", kiuj nur (kun malmultaj esceptoj) diras al mi, ke iu ie ion faris, ke li ellitiĝis, lavis sin, matenmanĝis, rapidegis laborejon, eklaboradis, paŭzis, reeklaboregadis, iris hejmen kaj... enlitiĝis.

Mi tute ne povas imagi, ke la SAT-amikoj interesiĝas pri mia aŭ alies deviga taglaboro. Ĉu ni ne ĉiuj, sen escepto, scias, ke en la tuta mondo estas la samo, ke ni nur vivas por laboregadi ĝis senkonsciiĝo, ke por plikleriĝo, amuzo (niasenca), por okupado priarta, scienca, sporta aŭ ia ajn alia afero restas nur tempereto? Jes, ni bone scias.

Kaj tamen mi scias, ke spite ĉio aŭ ĵus tial en ĉies kapo laboregas milionoj da pensoj. Kaj el ĉi tiu fonto mi volas ĉerpigi vin, Gek-doj. Tute ne necesas rakonti pri la dormĉambraj sekretoj de geedzoj. Ni ankaŭ ne volas aŭdi pri ia tielnomataj "benk-klub"-anoj[1]. Restas ankoraŭ sufiĉe da aliaj sciindajoj, kiuj ofte havas ĝeneralan valoron. Ekzemple: uzado de samaj laboriloj ĉe diversaj popoloj; aŭ, individuaj raportoj pri tipaj moroj kaj kutimoj ĉe aliaj homoj. Certe multaj el ni jam travivis ion priskribindan. Mi ofte jam miregis, ke negroj, ĉinoj emas esti tiel silentemaj. Por ili ĉi tiuj paĝoj ja bonege permesus forigi la antaŭjuĝon, kiun havis, fakte ankoraŭ havas parte la eŭropanoj, blankuloj, kontraŭ ili, dank' al la kapitalista, pli ankoraŭ la eklezia eduksistemo, kiu nur malamigis al ni alikolorulojn, montris ilin kiel homojn duaklasajn. Mi bone memoras, ke dum mia infaneco, ludinte sur la strato (en Hamburgo) kaj vidinte ĉinon aŭ negron, mi kun ega ĝojo primokis, insultaĉis, eĉ kantis versaĉojn tiaspecajn. Vi ĉiuj certe scias, kiel malfacile estas forigi ion, kio estas plantita en la netuŝitan infanan animon. Verdire, ofte sufiĉus unu vorto aŭ rigardo de aliulo — mi ne volas diri kontraŭulo — kaj ĉio estus en plej bona ordo.

La "Tagoj" estu speguloj de l' animoj. Per ili ni pli kaj pli alproksimiĝu, interfratiĝu. Inter la politikaj, sindikataj kaj aliaj certe necesegaj konstru-ŝtonoj troviĝu ankaŭ guteto da homeco. La "Tagoj" ne plu estu spegulbildoj de labormaŝinoj, sed ni montru per ili, ke ni ankoraŭ ne tute pereis en la "jarcento de l' maŝinoj, de la trafiko".

Ĉiu certe povas verki tiel, kaj baldaŭ ni legos el la Redaktejo: "Ĉesigu intertempe la alfluegon. Ni ricevis materialon sufiĉan por eldoni dum kelkaj jaroj eĉ dudekpaĝan 'S-ulo'n." (10 089)

[1] Geamantoj, kiuj ŝatas sidi dumnokte sur benkoj de publikaj parkoj.

Kia devas esti mia edzino?

Antaŭ nelonge en ĉi tiu sama gazeto aperis kelkaj anoncoj pri deziro interkorespondi kun celo edziĝi. Dank' al ili okazis malgranda diskuteto, kiu baldaŭ finiĝis. Per ĉi tiu artikoleto mi deziras renovigi ĝin kun nova celo, nome per komuna diskutado montri, kiaj devas esti SAT-anoj-geedzoj.

Mi komencas ĉe miaj propraj opinioj: Kvankam mi mem ne estas oficiala membro de Komunista Partio, mi laŭ idearo estas tre proksima ĝin. Dank' al tio ŝi ankaŭ devas esti komunistino (oficiala membreco ne gravas). El tio sekvas multego alia: Ekzemple — ŝi devas esti konvinkita ateistino; ŝi ne devas esti fumulino, alkoholulino ktp. (mi ankaŭ nenion da tiaj aĉaĵoj uzas) en sporto, laŭ naska deveno mi estas kozako: ŝi neniel devas cedi al mi, t. e. ŝi devas bone rajdi, pafi, naĝi, skermi, salti, kuradi, piediradi, skii ktp. Por tiu afero mi eĉ kompilis specialan tabelon kun ciferoj minimumaj.

Mi mem estas literaturulo, sed en kia arto ŝi devas kompreni ion, mi ne scias ankoraŭ (kompreneble mi ne skribas pri altkvalifiko). Bedaŭrinde dum granda kaj civitana militoj mi ne povis studi multajn aferojn. Ekzemple mi opinias, ke ĉiu homo devas scipovi kantadon, dancadon, deklamadon kaj kelkajn aliajn artojn en grado sufiĉa por hejmamuzo.

En monrilatoj reciprokan sendependecon de geedzoj mi opinias nepra kondiĉo. Mi ne deziras havi edzinon-sklavinon kaj mem ne deziras esti sklavo. Tiu opinio ne signifas, ke mi rifuzas helpi laŭbezone aŭ mem akcepti helpon. Sed miaopinie mona sendependeco estas plej bona fundamento por vera amo. Tial ŝi devas havi ian profesion kaj nenion fari en kuirejo; en ĉi lasta ŝi devas kompreni ne pli ol mi. Infanproblemo, almenaŭ en Sovetio, estas sufiĉe facile solvebla, nur estu deziro. Abortojn mi konsentas nur laŭ kuracista konsilo.

En klasaj kaj klerecaj rilatoj mi preferas havi edzinon samklasan kaj samkleran. Nacieco malgravas.

Por paroli senkaŝe, mi deziras havi plej belan edzinon, kaj aliaj ĉiuj deziras tion saman, kvankam belulinoj (beluloj ankaŭ) estas malofta. Kion do fari?! Nur ŝi ne estu ia timigilo. (Cetere: koncepto pri beleco estas plej diversa ĉe diversaj nacioj kaj intermiksiĝo de nacioj estas sola savo por malbelul(in)oj. Sekve: Gemalbeluloj de la tuta mondo, unuiĝu en SAT!!).

Responde mi deziras vidi artikoletojn de aliaj K-doj pri la sama temo kaj precipe de K-dinoj: Kia devas esti ideala edzo. Kaj antaŭe mi promesas atentegon!

K o z a k o.

DUMKONGRESA EKSPOZICIO

Sendu ekspoziciaĵojn

Okaze de la 9-a SAT-Kongreso estos aranĝita ekspozicio. Ĉar ni invitas por partopreno ĉe tiu ekspozicio ankaŭ laboristajn sportulojn, radiistojn, fotistojn k liberpensulojn, ni bezonas nur plej taŭgajn k valorajn ekspozaĵojn, por povi almenaŭ konkuri kun koncernaj organizoj, kiuj ekspozos en specialaj ĉambroj. Tiu ekspozicio ne nur imponu al la kongresontoj, sed ni nature ankaŭ volas pruvi la specialajn kapablojn de nia movado. La sama materialo poste ankaŭ povos servi por aliaj kongresoj de SAT. Ĉiuj SAT-rondoj okupiĝu pri tiu temo k elektu nur plej valorajn materialojn. Ĉion sendu laŭ adreso: F. Emmrich, Leipzig S 3, Fichtestr. 102, IV.

Gazetservantoj sendu la kapojn aŭ tutajn ekz. de gazetoj, kiuj utiligas esp-on, kiuj presigas per- aŭ poresp-ajn artikolojn. Samtempe tio liveros al ni tre utilan statistikon, kondiĉe ke ĉiuj Gek-doj agu laŭ nia alvoko.

K. K. de l' 9-a SAT-Kongreso.

ANTAŬKONGRESO EN DÜSSELDORF

Sendube aro da Gek-doj el Francio, Belgio, Nederlando k Anglio partoprenos la 9-an SAT-Kongreson en Leipzig. Imitante la ekzemplojn de Regensburg, Breslau k Rostock — tiel la laborista esperanto-grupo de Düsseldorf estas preta, bonvenigi la SAT-K-dojn por inde aranĝi antaŭkongresan renkontiĝon.

Düsseldorf estas granda k bela urbo, kiu meritas la atenton de ĉiuj Gekongresontoj. Neniu preterlasu la okazon, viziti la urbegon ĉe la Rejno lokitan. Alvenu multope, por ĝui la rabaton de societa veturo de Düsseldorf ĝis Leipzig. Rekomendinde estas, aĉeti la biletojn ĝis Düsseldorf. Rapidvagonare de Düsseldorf ĝis Leipzig la veturo kostas 16 mk. g. (jam dekalkulita la rabato). Necese estas, sufiĉe frue ekscii la nombron da partoprenontoj; tial vi estas petataj, bonlegeble anonci vin por partopreno al tiu antaŭkongresa renkontiĝo ĉe K-do Georg Buna, Düsseldorf (Rhld.), Gerresheimerstrato 20 (Germ.).

Ĉiuj Gek-doj, kiuj vizitos nian urbon, certe kunhelpos propagandi, sukcesigi, progresigi nian esperantan movadon samkiel la proletan aferon ĝenerale.

SAT-ano 3789.

PRI LA JARLIBRO

De K-do Izgur:

"Ni ne forgesu, ke ĉi tiu eldonaĵo estas la plej bona SAT-anigilo, ĉar por ĉiu SAT-ano, ĝin posedanta, ĝi estas informilo, konsililo, adresaro, propagandilo — plej utila eldonaĵo de SAT per nenio anstataŭebla. La Jarlibro estas ankaŭ bonega varbilo kaj surtabla libro, kiu helpas al ĉiu SAT-ano kontroli, serĉi kaj trovi necesajn adresojn por interligiĝi kun SAT-anaro. Tial mi insistege, plej varmege rekomendas ĉiam celi ne maldikigi, ne malampleksigi, ne ftizigi, sed ĉiam kreskigi ĝian enhavon, adresaron, amplekson. La fakto mem, ke ĉiu aktivulo povas trovi sian nomon kaj adreson en ĉi tiu libro, estas alloga varbmomento... La elspezo por preparo de pli ampleksa Jarlibro devas esti kovrita per speciala pago: 1. de aktivuloj per anonceto (samtempe kun ilia adreso) pri ilia deziro korespondi kaj kun kiu pri kio; 2. de pasivuloj por la enlokigo de ilia plena adreso (sed ili ne rajtas enpresi anoncojn pri siaj korespondderziroj). Aktivuloj kaj pasivuloj devas esti pri tio avertataj dum la varbado aŭ per anonco (por aktivuloj) en "S-ulo". Tiu ĉi mia projekto ŝajnas al mi trafa kaj utilega por SAT. Riproĉi neniu povos kaj rajtos. SAT profitos sufiĉan fonton de alpagoj (al la kotiz-pago) kaj ricevos eblon eldonadi ampleksajn, riĉajn, allogajn Jarlibrojn... En ĝi devas ĉiam trovi lokon artikoloj sumantaj la kreskon ne nur de SAT-movado kaj de praktikaj sukcesoj de esp-o inter proletaj organizoj kaj grupoj, sed ankaŭ en al ni malamikaj, neŭtralistaj tendaroj; ke ĉiu SAT-ano konvinkiĝu, ke ju pli esp-o estas disvastigata, aprobata kaj utiligata de niaj klasaj malamikoj kaj ĉe la burĝaro, des pli ni proletoj havas devon aktiviĝi propagandante, disvastigante kaj utiligante esp-on inter proletaj medioj."

De la Voroneĵa SAT-anaro:

"Iam oni metis antaŭ la SAT-anaro du sortkartojn: unu por la "sama dika jarlibro" kun pli granda kotizo k duan — por malpli dika libro kun "sama" kotizo. Nu, la SAT-anaro inde solvis tiun ĉi demandon elektinte la unuan karton. Estis ĝoje konstati, ke denove tian dikan k valoran jarlibron ni ricevos en 1929, sed ŝajne nia antaŭĝojo estis tro rapida: surprize ni sciiĝis, ke pro ies saĝa volo la nova jarlibro ne enhavos la adresojn de ordinaraj membroj, nek iun informon pri la personaj ecoj de ĉiu nia samasociano. Kial tia rezigno? Do sekve, anstataŭ adresoj k ŝatindaj sciigoj pri ĉiu SAT-ano, ni legos... prezojn de viando k de aliaj manĝaĵoj (vidu "S-ulo"-n 230). Ni konsideru, K-doj, ĉu tio estus necesa por la jarlibro? Ĉu ni estas riĉeguloj por vojaĝadi tra la mondo laŭ jarlibro sciiĝante pri hoteloj, firmoj k agentejoj? Laŭ nia opinio ni bonege servus al la burĝa esp-istaro per tiu prospekto, sed ne al la proletara. Ho, ni eĉ lasu la supozon, ke du dekoj da membroj el la tuta SAT-anaro havas eblon vojaĝadi, do ĉu por ili oni ŝanĝu la ŝatindan, kutiman enhavon de la jarlibro? Ĉu tiuj vojaĝantoj ne povus simple perletere informiĝi pri ĉiuj bezonantaj aferoj en vizitotaj urboj?

Ni ege miras, kial tiun aferon ne pripensis la Direkcio[1] k kial ĝin diskutis la partoprenantaro ĉe la VIII-a[1]. Oni devas bedaŭrinde konstati, ke principoj de intermembra demokratio estis malatentataj dum tiu gravega decido. Konsideru do, ĉu rajtis la kongresanoj decidi, ĉu aperu adresaro kun personaj sciigoj, ĉu foira prezaro? ...[2].

Kiam ni novajn SAT-anojn informis pri rearanĝo de la jarlibro, ni trovis malsimpation inter ili k nun ni efektive efikan varbilon perdas — la ŝatatan de ĉiuj adresaron kun sciigoj.

Ni proponas al ĉiuj SAT-anoj larĝe pridiskuti tiun ĉi gravan demandon. Ni postulu: 1. nepre senpage aperigi adresojn de ĉiuj aktivaj SAT-anoj, 2. aldoni al ili ĉiujn sciigojn laŭ "demandiloj", same kiel en jarlibro 1928; cetera parto estu kia ajn.

Komisiite: Voldo Glazunov (7347).

[1] Pri la sinteno de la Direkcio pri tiu afero oni povas legi en la "Protokolaro de l' VIII-a Kongreso" pĝ. 38 jenon: "K-do Lanti diras, ke la propono ne estas normala k bedaŭras, ke la Proponkomisiono forgesis la fakton, ke kun la Jarlibro ni sendis demandilon al la tuta membraro pri tiu demando, ke estus pli saĝe atendi la rezulton de tiu referendumo k lasi al E. K. la zorgon decidi laŭ la deziro de la plimulto."

[2] Laŭstatute la Kongreso rajtas decidi pri tiaj aferoj. (La K-doj bonvolu relegi la koncernan paragrafon en la Jarlibro). Sekve la Direkcio, kiu neniel volas diktatori, devas apliki la kongresajn decidojn, eĉ se ĝi konsideras ilin netrafaj. Sed, decido de Kongreso povas esti nuligata de alia Kongreso.

Direkcio de SAT.

KORESPONDEMULOJ

La Centrejo de Esperanto-Servo **ne** estas peranta oficejo por korespondaĵoj. Ni insiste petas, ne plu turmenti nin per korespondpetoj ktp. Nome nun tiuj petoj alvenas ĉiutage. Vi havas la Jarlibron de SAT kun multaj aliaj adresoj de SAT-anoj, k precipe aperas ĉiusemajne "S-ulo", kiu havas specialan rubrikon por korespondemuloj. Pro aliaj gravaj laboroj ni estonte estos devigataj, simple flankenmeti tiajn korespondpetojn. Plendoj do ne utilas, se oni respondon de ni ne ricevos.

Centrejo de Esperanto-Servo de SAT.

Bonvolu klarigi

En n-o 237 de "S-ulo" mi legis interesan artikolon pri ŝparmovado en Sovetio. La verkinto (A. Erjuhin) interalie diras, ke la rentumo de ŝparkasoj estas 8—9%. Mi ne dubas pri la ciferoj, tamen ili ŝajnas al mi mirige altaj. Ĉu vi bonvolus klarigi, kiel la ŝparkasoj povas doni tiom altan procenton?

S. Engholm.

SAT-anoj

En viaj korespondaĵoj al la Administrejo ĉiam citu vian membro-numeron

TRA LA MOVADO
(Kroniko)

AŬSTRIO. En la nova ĵus eldonita ateista gazeto ilustrita "Der Funke" (Fajrero) aperas regule esp. kurso por germanlingvanoj. Enkonduke la gaz. klarigas la gravecon de intern. lingvo al la legantaro. Red.: Wien 7, Lerchenfelderstr. 1 (12 768). La ĉiutaga gaz. "Die Welt am Morgen" (Mondo je mateno) aperanta en Wien (red. adreso kiel ĉe supra gaz.) komencis 28. 4. aperigi esp. kurson. — **SOVETIO. Barnaul.** En feb./marto fondiĝis novaj rondetoj ĉe domo de klerigo (15—20 geinstruistoj), sovet-komerc-oficistoj (20 p.), led-fabriko (18 p.), ĉe 8-a sov. lernejo esp-o estas instruata kiel lernobjekto en 5-a, 6-a, 7-a grupoj (89 gelern.); ĉe loĝej-kooperacio, virina rondeto (14 p.). La lernado ankoraŭ daŭros ĝis fino de junio. Varbado por SEU estas preparata. Ĉe kulturfakoj de sindikatoj: fervojista, kleriga, poŝtista, estas fonditaj esp. konsultejoj k oficejoj por intern. interligo, kiuj dissendis cirkulerojn al periferiaj ĉeloj pri funkciado k celado. Propagando imitinda por aliaj organizoj! Dum aprilo/majo oni prezentos en ĉiuj kluboj, entreprenoj k lernejoj, kie funkcias esp. rondetoj, scenojn: "Pariza Komuno" k "La Venko". Ankaŭ okazas intern. vesperoj kun deklamado, kantado ktp. Nun ĉie ni preparas standardojn k afiŝojn dulingvajn por 1-a majo, en kiu tago estos legataj ĉe sindikata domo la ricevotaj leteroj de eksterlando. — **Ivanovo-Voznesensk.** Okaze de Gubernia soveta kongreso estas aranĝita esp. ekspozicio "Internacia edukado k intern. korespondo". (3409) — **Novosibirsk.** Organiziĝis Turista (naturamika) grupo kun esp. fako (gvid. K-do Ŝemelov), kiu eldonas gvidlibron kun rusa k esp. teksto; ĝi aranĝis dusemajnan ekspozicion enhavanta esp. materialon. El vizitintoj de l' ekspozicio formiĝis nova grupo de lernantoj. — **Tomsk.** Pere de esp. interligo kun Vieno estis sendata okaze de 18. marto protestletero kun pli ol 100 subskriboj kontraŭ la Rumania registaro. Standardinterŝanĝo efektiviĝis inter Vieno k Tomsk (poŝtistoj).

RECENZEJO
Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

Serio "La Maro". Eldonis: Heroldo de Esperanto, Köln, ilustrita biblioteko n-oj 6/10. Form. 13×19 cm. Prezo po n-o: 0.50 mk. g. La 5 n-oj kune broŝ. 2.— mk. g., bindite en unu volumo: 3.60 mk. g. Laŭ kronologia ordo: **GUDRUN,** resuma rakonto laŭ mezepoka germana eposo, de Teo Jung. 40 pĝ.

La mezepokaj verkoj, ĉar tre naive aranĝitaj, estas nun enuigaj. Necesas penego, por legi ilin. Sed kiu kuraĝas peni, trovas oftajn ĉarmajn fulmojn de vera poezio, de eterna homkomprenο.

Mi bedaŭras devi diri, ke Teo Jung resumtradukis la enuon, sed ne la belojn. Nur estus indaj tiaj resumoj, se ili entenus kritikan komenton de praeposo: ĉu scienculoj agnoskas aŭ disputas pri historieco aŭ nura imageco de faktoj k herooj, ĉu la lokoj estas geografiaj aŭ fantaziaj ktp. Tio vigligus la intereson, instruus la leganton pri deveno de tiaj praavaj poezioj. Ankaŭ citoj bone elektitaj, necesus por speguli atmosferon de eposo. Mi profitas tiun okazon, por malkonsili la tro-uzon de "kaj". Tro da verkistoj kredas, ke por verki epose, biblie (Biblio estas eposo, nenio pli), sufiĉas balbutadi k rebalbutadi: "... kaj la bela virgulino ... kaj la sentima heroo ... kaj li ... kaj ŝi ... kaj la ..."

Ne! Tio estas ridinda, speciale ridinda en esp-o, ĉar nia k a j estas forta vorto, bezonega logika limo en frazo. Ĝi ne kunfandiĝas kun najbaraj vortoj, kiel "e, i, y, et" en niaj lacemaj naivaj latinidaj dialektoj. Ĝi parencas pli, tiu grek-filozofa k a j al la gravaj latinaj vortoj "quidquid, quaedam, sic, quicumque, quod, q u a n t u l u m c u m q u e ktp.", r a c i e c a j. Zamenhof komprenis, ke necesis, en monda lingvo, pli da precizeco, malpli da kunfando. Tial sonoras esp-o pli kiel latino, ol kiel ekzemple la terure disfluanta angla lingvo, aŭ la mallongiĝa franca.

Do eĉ en tradukoj ni ne trouzu k a j. Ritmon de tradukaĵo ni transmetu en esp-an tradukon sen tiom da k a j, kiom da E aŭ I povas enteni la babilado de niaj geavoj.

La hantataj ŝipoj, de Allan Cunningham, trad. el angla lingvo L. N. Newell k Krc. Sturmer. 40 pĝ.

En romantika literaturo tro abundas rakontoj pri fantomoj, sen ia racia respondo al la superstiĉaj okazoj. Iom da mistero — tio estas tiom literatura! Ĉion klarigi? Fi! Ne estus "artisma"! Danĝera verkistaĉa modo! Mi opinias, ke ĉiu sorĉa rakonto, kiu finiĝas sen racia klarigo de la fantomaĵoj, devas foresti precipe en esp-a literaturo. La tuta homaro, krom kelkaj kleruloj, obeas religiojn k superstiĉojn. Ĉu ĝuste per esp-o Eŭropo, iom pli klera, rajtas sendi al azianoj, al afrikanoj, amerikanoj, ankoraŭ novajn fantomaĵojn, sorĉaĵojn? Ne. Tio estas tute malbona.

Superstiĉo ankoraŭ vivadas en la koroj, la nervoj, la heredoj de ĉiuj homoj, eĉ de liberpensuloj. Ni ĉiuj memoru: nia patrino, niaj geavoj superstiĉis pri ĉio. Traduki oni devus la belegan verkon de Dühamel': "La ventega nokto". Jen verko pri la superstiĉoj, kiuj ankoraŭ ĉirkaŭ ni, verko kiu kontraŭbatalas ilin.

En "La hantataj ŝipoj", fantomoj regas. Tiu, "ili volas mortigi", pereas. Junulo dronas per ili en maro, aŭtoro leganto en stulteco. Kial do la neŭtralaj eldonistoj presigas tiom da nepresindaj verkoj? Burĝa senordo, se ne intenca stultigemo, kion mi ne kuraĝas supozi. — La dua rakonteto en tiu libro: "Suldpedelo sur la maro" de W. Clarke Russell, estas amuzega ŝercaĵo bonhumora, tre agrable legebla.

La ŝipĉarpentisto, de Friedr. Gerstäcker, 59 pĝ. (duobla n-o), estas bonega, interesega rakonto pri dolĉa vivo sur bonklimata insularo en la Pacifika Oceano k pri terura vivo sur balenŝipoj, dum deknaŭa jarcento. Kiom jam ŝanĝiĝis la mondo, de kvindek jaroj!

La aŭtoro skribis kelkloke en ridinda klasika stilo. (Mankas lia biografio, nepre necesa ĉe ĉiu iom ampleksa esp-a traduko, kiun estas legota en tutmondo). Sed ĝenerale la stilo estas tute flua, kvankam ne tre esprimpova. Kaj ĝi vivigas tiom neordinarajn homar-angulojn, ke tiu verko ĉiam estas interesega. Ĉi tiu libro estas unu el la tro malmultaj plezure k utile legindaj en esp-a literaturo.

El "Navigado estas necesa", de Gorch Forck. 32 pĝ.

Jen unuaranga verkisto. Belega rakonto de ŝip-pereo, senespera, vera sinfonio en prozo sen patoso, pri lukto de tri homoj kontraŭ ĉionpova uragano. Nepre leginda.

Kiel fakulo parolante pri sia metio, la aŭtoro kaptas nian atenton, same kiel Friedr. Gerstäcker en "La ŝipĉarpentisto". Ili kvazaŭ ne bezonis esti artistoj, nur rakonti, kion ili vidis. — Ĉu tiom da novaj vortoj estas utilaj? "Vaĉi" anst. "gardi, deĵori", ĉu ĉiuj naciaj nomoj de ŝipoj aŭ barkoj necesas en esp-o: "logro, slupo (ŝalupo! estas en KABE), kutro, briĝo, evero, skuno", ktp.?! **Kaprico,** de Duglas P. Boatman, originala esp-a rakonto. — Tute ne presinda, senvaloraĵo. **Agonio de la "Sémillante",** de Alfons Dôde': traduko de lernej-klasika modelpeco, leginda. Eĉ nur je la nomo de la franca lingvo, mi protestas kontraŭ la tute senutila vorto "rodanta" (vaganta), kiun inventas la tradukinto-akademiano laŭ franca vorto "rôder"[1]. "Roder", franclingve, signifas "raspeti". Oni retrovas ĝin en "corroder". La vorto "rôder", tute nesama, devus esperanten tradukiĝi "Raŭdi", se ĝi necesus. Sed "vagi" tute sufiĉas.

Zamenhof tre bone posedis la senton de harmonio en vortoj. Tial esp-o estas tiom bela. Mi intence insistas pri tiu nura vorto. Vagi esprimas bone, en sono, la heziton, la sencelecon. "Rôder" esprimas ĝin same. Sed kontraŭe "rodi, rodanta", Roder, Corroder, estas akraj vortoj. Ni atentu: Poetoj baldaŭ esp-on forĝos. Ni gardu por ili bonan metalon.

Resume, tre interesa estas tiu aro da libroj pri maristaj kutimoj, bedaŭrinda la enmikso ĝin de ne-presindaĵoj: "La hantataj ŝipoj", "Kaprico".

La bildoj estas malbelaj. J i e f.

[1] Ni havas en esp-o la radikon "rod'", sed nur en la senco "rodo" = akvujo ŝirmita, kie la ŝipoj povas jeti ankron (v. KABE).

MEMORNOTO

Represis el "S-ulo":

Toveritar, Astoria (Usono), 19. 3., Luiz' Miŝel; Klassenkampf, Halle, 9. 4., radiokonc. Moskvo; O. Povo, Lisboa, 29. 1., Sov. kamp. superst. k tutm. trusto de elektro, 16. 2., Nuntempa tajlormetio en Anglio, 21. 2., Junuleduk. en Italio, 8. 3., Vivo de sov. infandomo, 23. 2., 27. 2., Buĥara, 12. 3., Ĉinio k Eŭropo, 18. 3., Virina lab. en marrikolto, 15. 3., Malpermeso de alkoh. en Usono, 20. 3., Mikroboj en servo de l' homaro, 26. 3., Kvindek jaroj da kremacio en Germ., 3. 4., Serbia "festo de l' mortintoj"; Igualdade, Coimbra, 9. 3., Religio en Sov., 16. 3., Vivo de sov. infandomo.

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Signalen, Stokh., 18.4.; O. Povo, Lisboa, 16. 3., 26. 3., 1. 4.; O. Cinefilo, Lisboa, 30. 3. (kino), Ruĝa Altaj, Barnaul, 18. 3., 4. 3., 9. 3. (pri labkor-oj ktp.). (Vidu ankaŭ sub "Kroniko".)

Peresper. materialon enpresis:

Travail, Lyon, 20. 4.; Ruĝa Altaj, Barnaul, 17. 1., 27. 1., 28. 2., 8. 3., 25. 3.; La nova vilaĝo, Novosibirsk, 20. 3., 25. 3., Ruĝarmeana stelo, Novosibirsk, 5. 2., 6. 4.; La Juna Laboristo, Novosibirsk, 3. 2., 14. 2., 16. 2., 17. 2., 12. 3., 28. 3., 15. 3., 2. 4., 3. 4., 4. 4., 6. 4.

Korektoj en n-o 238. Bonvolu legi pĝ. 279, 3-a kol., lin. 10 de supre, "eĉ tiuj" (anst. ĉe tiuj). Pĝ. 278 la titolo devas esti "La Brita Trinkejo" anst. "El...", kiel fuŝe metis la kompostistoj.

Kutimiĝu al regula legado de esperantaj tekstoj abonante la semajnan gazeton SENNACIULO!

NIA POŜTO

13 354. — Se vi estas izolulo en via loko, via adreso aperos senpage en la Jarlibro.

M. R., Bedzin. Ni gardas vian materialon por "La Lern.".

5627—4544. Ni uzos vian artikolon. La "Dagest. Notoj" certe estos uzataj, la Krestomatio estas en preparo; por "S-ulo" tiu materialo estas tro ampleksa. La kolektivsaluton okaze de l' 200-a ni ne tenas. Salutojn! — Red.

NIA SPORTA POŜTO

7658. — Via artikolo estas bonintenca, sed tro persona kaj cetere eĉ en niaj rondoj ne ĝuste estus komprenata. Por montri mian simpation al via pensmaniero, mi klopodos kiel eble plej baldaŭ aperigi artikolon pri "nudkulturo". (2518)

Laborist-esperantista renkontiĝo

aranĝita de la LEA-distriktoj Ruhrregiono-Vestfalio kaj Rejnlando, okazos dum pentekosto 1929 en la proksimo de Langenberg (Rejnlando) (Radio-sendstacio). Ni invitas ĉiujn Gek-dojn el tiu regiono, sed ankaŭ eksterlandajn Gek-dojn el Holando, Belgio, Francio, partopreni.

Anoncojn kaj informpetojn direktu al K-do **W. Stertzenbach, Essen,** Bruchstr. 47 a, I (b. Burger).

NEPRE LEGU!

La 8-an de junio Nîmes-a lab. esp. grupo okazigos gravegan propagandekspozicion. Ĉiuj grupoj, ĉiuj K-doj estas petataj helpi al ni, sendante tuj amase esperantajojn, ĉiulandajn laboristajn gazetojn, salutleterojn, fotojn, PK, PM, ĉiajn propagandaĵojn. Ĉiuj estos rekompencataj.

Adr.: Fajrero, **Bourse du Travail, Nîmes** (Francio).

RADIISTOJ
de la tuta mondo, atentu!

La germana Laborista Radio-Unio eldonos kvaronjar-libron, kiu aperos en germana kaj esperanto lingvoj. Eldonkvanto estos 20 000 ekzempleroj, amplekso 70 paĝoj. Ni bezonas tiucele raportojn el la tutmonda laborista radiomovado, ankaŭ estas dezirataj teknikaj artikoloj. Korespondanoncojn de laboristaj radiistoj ni enmetos senpage, precipe de radiistoj, kiuj krom en esp-o korespondas ankaŭ germane.

Radiistoj tutmondaj kunhelpu!

Adreso: K-do **Bruno Rönnebeck,** Esperanto-taĉmento ĉe la Germ. Laborista Radio-Unio **Berlin-Tempelhof,** Fr.-Wilhelmstr. 12.

Interesplenan k daŭran koresp. dez. progresanta SEU-ĉelo ĉe klubo de metalistoj. Ni ankaŭ interŝanĝas il. gaz., fotojn ktp. Skribu multnombre! La akuratan respondadon garantias la Dnepropetrovska peranto K-do S. Kudrjavicki. Adr. Klub Metalistov-Lenina "Esperanto" **Dnepropetrovsk** (Sovetio).

GRUPO DE ESPERANTISTOJ

de fervoj-laborista klubo (12 personoj de 17 ĝis 25 jaroj), deziras korespondadi kĉl. per L, PK ktp. pri div. temoj, kolektive k individue. Adreso: **Nikolsk-Ussurijsk,** Fervoj-Laborista Klubo, por rondeto de esperantistoj.

ENHAVO:

Presejo: Peuvag, Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)